

ชุมชนและเรือนผู้ไท
รูปแบบและนิเวศวิทยาวัฒนธรรมการอยู่อาศัย

สวนชนบทผู้ไท

รูปแบบการวางผัง และความสัมพันธ์กับการอยู่อาศัย

อานันท์ วัฒนเสถ์

วรจันทร์ วัฒนเสถ์

กุลศรี สุริยเดชสกุล

ชุดโครงการ

ชุมชนและเรือนผู้ไท: รูปแบบและนิเวศวิทยาวัฒนธรรมการอยู่อาศัย

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

สวนชนบทเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งในระบบนิเวศทางกายภาพ และในระบบนิเวศทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทต่อวิถีการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคมที่น่าสนใจ จากการวิจัยพบว่า ขอบเขตพื้นที่สวนชนบทนั้นมีความเคลื่อนไหวและยืดหยุ่นสูง ทั้งในระดับของพื้นที่ส่วนบุคคลจนกระทั่งถึงในระดับของพื้นที่สาธารณะของหมู่บ้าน แม้ว่าลักษณะของสวนชนบทรวมถึงวัฒนธรรมในการใช้สอยสวนชนบทนั้นจะดูเรียบง่ายและเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิตทั่วไป แต่สวนชนบทนั้นก็กลับมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาอยู่อีกมากมาย

สวนชนบทนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างสมดุลทางสภาพแวดล้อมให้แก่หมู่บ้าน ให้ความรู้สึกในมิติของความเป็นคนและสังคมโดยผ่านสัมพันธ์ภาพระหว่างวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านกับสวน ซึ่งแง่มุมต่างๆ เหล่านี้แม้จะเป็นองค์ประกอบเล็กน้อยไม่โดดเด่น แต่ทว่ามีนัยยะสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสวนชนบทนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ชุมชนมีความเป็นชุมชน

แต่อย่างไรก็ดี ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมรวมถึงสภาพแวดล้อม และวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป ทำให้สวนชนบทเริ่มเสื่อมบทบาทลงไป ถูกละเลยจนเกือบตีค่าว่าเป็นบริเวณที่รกร้างเปล่าประโยชน์ ปัญหาเหล่านี้น่าจะได้รับการปรับปรุงแก้ไข ทั้งทางด้านทิศทางการพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเองในปัจจุบัน ตลอดจนการปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชนให้รักและหวงแหนสวนชนบท ส่วนในแง่ของการศึกษาและวิจัย ควรที่จะขยายขอบเขตการศึกษาในเรื่องเหล่านี้ให้ครอบคลุมและลึกซึ้ง เพื่อให้สวนชนบทได้กลับมามีบทบาทสำคัญต่อหมู่บ้านหรือชุมชนอย่างที่ได้เคยเป็นมาในอดีต

Abstract

The vernacular garden is an integral aspect of the physical and cultural ecology of the community and is influential to the way of life and social relationship within a village. From the research we find that the boundary and area of the vernacular garden is exceptionally fluid and flexible, this applies to areas ranging from the private garden to the community public space. Even though the physical aspect of the vernacular garden and its fundamental usage seems simple and is a general part of the way of life, the vernacular garden holds several aspects in need of further study.

The vernacular garden is important to the overall environmental balance of the village. It relates the sense of individual beings and the society by way of the relationship between the peoples' way of life and usage of the vernacular garden. Though these aspects may seem insubstantial, but retains significant implications; since it is part of what keeps a community together.

Social, environmental change and the shift in the locals' way of life are the cause of the decline of the vernacular garden. The garden is neglected and undervalued. These problems should be amended by way of sustainable community development and by restoring conscience and pride to the community. As for research and development, various aspects should be covered in further in depth studies so that the role of the vernacular garden can be revived as part of community livelihood.